

בכורות כט

עניין: נטילת שכר ללימוד תורה

רמב"ם הלכות תלמוד תורה פ"ג

י כל המשים על לבו שיעסוק בתורה

ולא יעשה מלאכה ויתפרנס מן הצדקה הרי זה חלל את השם ובוזה את התורה וכבה מאור הדת וגרם רעה לעצמו ונטל חייו מן העולם הבא. לפי שאסור ליהנות מדברי תורה בעולם הזה. אמרו חכמים כל הנהנה מדברי תורה נטל חייו מן העולם. ועוד צוו ואמרו אל תעשה עמרה להתגדל בהן ולא קרדום לחפור בהן. ועוד צוו ואמרו אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטיילה וגוררת עון. וסוף אדם זה שיהא מלסמם את הבריות: **יא** [ומעלה יגדולה היא למי שהוא מתפרנס ממעשה ידיו. ומדת חסידים הראשונים היא. ובוזה זוכה לכל כבוד וטובה שבעולם הזה ולעולם הבא שנאמר יגיע כפיו כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא שכולו טוב: **יב** יאין דברי תורה מתקיימין במי

בית יוסף יו"ד סי' רמו, כא

וכבר כתב והאריך הה"ר שמעון צר

נחם נחשונותיו (משנ"ץ ח"א סי' קמז-קמח) לחלוק על הרמב"ם ולסמור כל דבריו ולהחזיק צד החכמים והתלמידים הנוטלים פרס מהצניע והציא כמה ראיות מהתלמוד והמדרשות. ומכל מקום מי שאפשר לו להתפרנס ממעשה ידיו ולעסוק בתורה ודאי מדת חסידות היא ומתחללים היא לכל אדם שיש לו אפסר לכל אדם לעסוק בתורה ולהחכים בה ולהתפרנס ממעשה ידיו (*):

אגרות משה יו"ד ח"ב סי' קטז

שיבטל מלמודו עיי"ש, ולכן הוא דין ברור ופשוט שנתקבל בכל הדורות אם מדינא אם מתקנה דעת לעשות לה' הפרו תורתך שיותר לעסוק בתורה ולהתפרנס מקבלת פרס או ממה שהוא מלמד תורה לאחרים או שהוא רב ומורה הוראה, ואין להמנע מזה אפילו ממדת חסידות. ואני אומר כי אלו המתחסדים מצד שיטת הרמב"ם הוא בעצת היצירה כדי שיפסיק מללמוד ויעסוק במלאכה ובמסחר וכדומה עד שלבסוף הם שוכחים אף המקצת שכבר למדו ואינו מניחם אף לקבוע זמן קצר לת"ת. כי אם הראשונים כמלאכים אמרו שא"א לעסוק בתורה ולהחכים בה כשיעשה מלאכה להתפרנס ממעשה ידיו, כ"ש בדורנו דור יתמא דיתמי וגם אין לנו הנשים צדקניות שירצו לסבול עוני ודחקות כבדורותם, שודאי א"א לשום אדם להתגאות ולומר שהוא יכול לעשות מלאכה ולהחכים בתורה. לכן לא יעלה על מחשבתך עצת

רמ"א יו"ד סי' רמו, כא

בתורה [נ] ומעלה גדולה למי שמתפרנס ממעשה ידיו שנאמר [מהלים קמח, צ] יגיע כפיו כי תאכל וגו' [נ] כל המשים על לבו לעסוק בתורה ולא לעשות מלאכה להתפרנס מן הצדקה הרי זה מחלל השם ומצוה התורה [נ] שאסור ליהנות מדברי תורה [נ] וכל תורה שאין עמה מלאכה גוררת עון [נ] וסופו ללסמם הבריות [סא י] וכל זה צריא ויכול לעסוק במלאכתו או בדרך ארץ קצת ולהחיות עצמו [נ] אבל זקן או חולה מותר ליהנות ממורטו ושיספיקו לו [נ] ויש אומרים דאפילו צריא מותר [נ] ולכן נהגו בכל מקומות ישראל שהרב של עיר יש לו הכנסה וספוק מאנשי העיר [נ] כדי שלא ינטרף לעסוק במלאכה בפני הבריות ויתצוה התורה בפני ההמון [נ] ודוקא חכם הנריך לזה אבל עשיר אסור [סד נא] [נ] ויש מקילין עוד לומר דמותר לחכם ולתלמידיו לקבל הספקות מן הנוטנים כדי להחזיק ידי לומדי תורה שעל ידי זה יכולין לעסוק בתורה בריית [נ] ומכל מקום מי שאפשר לו להתפרנס היטב ממעשה ידיו ולעסוק בתורה מדת חסידות הוא ומתחללים היא אך אין זה מדת כל אדם [נ] שאי אפשר לכל אדם לעסוק בתורה ולהחכים בה ולהתפרנס בעצמו. [נ] וכל זה דשרי היינו שנוטל פרס

ביאור הלכה סי' רלא

* 'בכל דרכיך דעהו'. כתב בתשובת דבר-שמואל סימן קלח, שאלה: איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם? אם לעסוק בתורה ולהרבות גבולו בתלמידים כל ימי השבוע וליהנות מאחרים, או ליהנות מיגיע כפיו ומלאכה נקיה כל ימי השבוע ולעסוק בתורה לכד כל יום השבת [ואין כוונתו שלא ילמוד כלל כל ימי השבוע, דהא פשיטא דמחוייב האדם על-כל-פנים לקבוע עתים לתורה בכל יום, כמבואר בסימן קנה ובסימן רלח וביוורה-דעה סימן רמו, אלא כוונתו על יתר העת שביום איך יתנהג. וגם שאלתו הוא דוקא אם העסק שלו הוא נקי מתעורבות גזל ורביית ואונאה, דאי לאו הכי אין זה ספק כלל: אחד, דעסקים כאלו שוב אין נקרא נהנה מיגיע כפו אלא מיגיעת אחרים, ועוד, דמוטב להתבייש בעולם הזה ולקבל מאה מתנות ולא לעבור פעם אחד על לאו דאורייתא של "לא תגזול"]. ואעתיק בקצרה עיקר תשובתו לשואלו: הלא ראתה עינו הבדולח מה שכתוב בטורי-יורה-דעה סימן רמו, בבית-יוסף ובב"ח ובט"ז ובש"ך בשם ספר ים של שלמה, ומכולם האריך למענתו מהר"י קארו בספרו כסף-משנה הלכות תלמוד תורה פרק ה וכו'; אך הנראה לעניות דעתי שאפילו הרמב"ם ז"ל יסכים בנידון דידן להתיר, דאין דנין אפשר משאי אפשר, וכיון שכפי צורך השעה והמקום אי אפשר לזה האיש החפץ בחיים להתקיים תלמודו בידו לזכות בו את הרבים כי אם בסיפוק צרכיו על-ידי אחרים, הרי הוא ככל המון הדיינים והחכמים שהיו מקבלים שכר מתרומת הלשכה, כדגרסינן בכתובות פרק שני דייני גזירות, והרמב"ם ז"ל פסק כן בהלכות שקלים פרק ד וזה לשונו: מגיה ספרים שבירושלים ודיינים שדנים את הגולנים נוטלין שכרן וכו', ואם לא הספיקו להם, אף-על-פי שלא רצו מוסיפין להם כדי צרכן, להם ונשיהם ובניהם ובני-ביתם; ואין יעלה על הדעת שיורה בכגון זה הרב ז"ל שיותר טוב לאדם לאחוז בסכלות וחסרון החכמה כל ימיו, אשר הוא גרמא לכמה נזקין ומכשלות, תלמוד המביא לידי מעשה, ולמנוע טוב מבעלי מופני היותו נהנה מאת אחיו. ועיין שם עוד מה שהאריך בענין זה, ולפלא על הבאר-היטב שלא העתיק רק השאלה ולא התשובה:

WHATSAPP

DLM